

Birte Andersens prædiken juleaftensdag

Taler

Birte Andersen
Sognepræst

Dato

24. december 1983

Sted

Lundehus Kirke

Omstændigheder

Denne prædiken blev holdt til en juleaftensgudstjeneste i Lundehus Kirke og blev transmitteret i tv. Prædikenen vakte megen opsigt og debat, fordi Birte Andersen sammenlignede den romerske fred, bygget på kontrol og vold, med Amerikas fred. Det fik daværende leder af Centrum-Demokraterne, Erhard Jacobsen, til at klage over politisk misbrug af prædikestolen. Daværende kirkeminister, Elsebeth Koch-Petersen, greb ind, og det kom til strid mellem daværende biskop over København, Ole Bertelsen, og ministeren – en strid mellem kirke og stat. Bispekollegiet stod sammen og erklærede, at tilsynspligten lå hos dem, ikke hos ministeriet. Efter folketingsdebatter om kirkens forkyndelsesfrihed, der vandt i denne sag, måtte kirkeministeren gå af. Læs videre her

Prædikentekst

Lukasevangeliet kapitel 2, vers 1-14

I dag er vi mange, der længes.

I børn længes efter julegaverne og så osse lidt efter at spise dejlig mad sammen med noen, I kan li'. Og se alle lysene!

Vi voksne længes osse, men det er sværere at sætte ord på, hvad vi længes efter.

Nærhed og nåbarhed er, hvad jeg tror, vi længes efter – og så – fred på jorden.

I børn kan længes så stærkt, at I får ondt i maven og alligevel ikke kan spise den dejlige mad.

Og vi voksne kan ha' så ondt der, hvor vi både forventer men også er såret, at vi ikke tør vise det og lukker af. Men længes – det gør vi nu alligevel – selv om det ikke altid er tydeligt, at der er det, der er på spil.

Det kunne være fordi vi ikke rigtigt kan nå vore nærmeste, at vi måske har købt en ekstra flot julegave til dem.

Det *er* ikke så ligetil at komme til at se og røre hinanden i det presserende

hverdagsliv, de fleste af os lever.

Hvis vi altså har det sådan, at vi på den ene side længes, men ikke rigtigt kan finde ud af at følge den længsel – direkte – men får ondt i maven eller andre steder, så tror jeg, at den eneste måde at bryde den onde cirkel af, vi går rundt i, det er ved at opleve noget, der er anderledes, en historie, f.eks. Lad os prøve det:

For meget længe siden var der nogle hyrder, der vogtede får en nat uden for en landsby i en fjern provins, Betlehem.

De var fattige – ansat til mindstelønnen – det var ikke engang deres egne får de passede. De var helt uden for enhver indflydelse i deres samfund. Der var ikke krig i landet på det tidspunkt - ikke krigshandlinger, direkte, men var der fred?

Romerne havde besat landet, de boede i, så de var nu beskyttet af romernes fred.

Men romernes fred var bygget på kontrol og på vold. Som den fred, der beskytter os, Amerikas fred, må siges at være bygget på skjult kontrol, moralsk korrupsion og skjult vold.

Måske var det ikke så sært endda, hvis hyrderne var i tvivl om, hvad fred er for noget?

Eller at de længtes – som vi – uden rigtigt at kunne finde ud af det. En stor granvoksen mand går jo ikke rundt og længes som et barn til juleaften.

Men et fortrin havde en sådan hyrde frem for os: han havde noget nærhed – ikke til magt og indflydelse, men til det han levede af.

Det han levede af, var noget levende.

Fårene var levende kroppe – ikke dødt materiale. Og så vidste han, hvor han stammede fra, hvordan hans familie i generationer før ham havde levet.

Mens vi med »teknikkens« hjælp og vores mangel på fornemmelse for historie er meget længere på afstand af det, vi lever af.

Det gør det mere end svært, når længslen har med nærhed at gøre.

Vi er så langt fra det, der kunne gi' os erfaringer af nærhed.

De fleste af os lever langt fra jorden, fra dyrene, fra de elementære livsprocesser, fra kroppens rytme, ja, såmænd osse fra børn og deres verden.

Og kan vi ikke finde intensiteten og nærheden *direkte* – så kommer den til at gå vildveje.

På det sidste har vi set, at en længsel efter et stærkt og spændende liv, gir sig det udtryk, at unge mænd – selv i dag – kan synes, at det er spændende og heroisk at dyrke krigen og dø i krig.

Glemte er da de millioner af unge mænd, der blødte livet ud af kroppen, ynkeligt og usete i Ruslands jordsøle. Glemte er de tusinder af amerikanske mænd, der helt absurd satte livet til i Vietnams jungler: uværdigt, moralsk korrumpet og for en sag, som de var med til at udhule med deres tilstedeværelse.

Glemte er det, heroismen både døde og blev begravet med Vietnam. Sammen med Vestens tiltro til nogen retfærdig krig.

Når nogen igen kan drømme om krigen efter, hvad verden har gennemlidt de sidste generationer, må det være på grund af *afstanden*.

For når vi kommer for langt fra vore oplevelser og erfaringer, så *glemmer* vi.

Når en hel verdens mægtige kan støtte overkill-våbenproduktion, så er det fordi nutidig krigsførelse ikke længere giver mulighed for at se fjendens ansigt.

Og de mægtige – og vi med – færdes langt fra de sultenes ansigter – fra dem, pengene til våben går fra.

Den afstand, der er mellem deres og vore ansigter, gør os umenneskelige.

Når mennesker kommer for langt fra hinanden i afstand, kan vi ikke længere se hinandens ansigter, og vi begynder at opleve de andre som noget andet end *medmennesker*.

Ulykkelige blir vi osse – og får ondt det sted, vi længes – kan vi ikke se hinandens ansigter, kan vi ikke opleve nærhed.

Den historie, den anderledes historie, der er anledningen til, at vi er sammen i aften – den er blevet tydelig for mig i et billede, som jeg vil dele med jer. [BILLEDET VISES]¹.

Jeg har fået et billede.

Det er malet af kunstneren Adi Holzer.

Det handler om han hyrden fra dengang – fra Betlehem. Et af fårene er med til venstre i billedet.

Og selv er han tegnet som en groft bygget mand med stort hår og skæg og store hænder.

Derude i natten og kulden er han blevet ramt af noget, der tvinger ham til at løfte hovedet.

Han føler, han er nødt til at beskytte sig mod det, der tvinger ham, ved at sætte sin hånd mellem sig og det og se det overraskende gennem fingrene.

Men det han ser, ser han tydeligt nok til at åbne ansigtet og munden i et råb af forbavselse og undren, måske forfærdelse.

For det, han ser komme ud af natten, det er et *ansigt*. Et lysende ansigt.

Guds eller en engels – ligemeget – et ufatteligt stort og lysende ansigt – dér midt i natten.

Men det mest foruroligende er: at det ansigt er vendt mod ham selv. Det er hans ansigt, der oplyser og søger. Det er ham, ansigtet ser ind i og taler til.

Og det lysende ansigt er helt åbent – han kan se ind i øjnene, i smilet, i dets dybde.

Det lys, der i ansigtet sender en lysstråle gennem mørket, og det er ham, der rammes af den.

Lyskeglen har søgt ham og fundet ham og hviler nu på hans ansigt. Osse selv om han har sat fingrene imellem.

Lysen er åbenbart stærkt nok til at gå igennem hans hænders afværgebevægelse.

Nu ligger også hans ansigt i lys og er synligt for os – selv midt i den mørke nat.

Det er ham, der var uden for det hele og på afstand af dér, hvor tingene skete – ham er det, der er opsøgt og fundet og gjort til at se.

Ansigtet i natten ser ham ind i hans ansigt som et barn kan se – uden bitterhed, uden anklager, uden afstand.

Derfor er han på vej til at lade hånden, der dækker ham, falde.

Og på vej til at lade sig suge ind i den lysstråle, der som et magnetbånd af nærhed trækker ham ude fra periferien ind i centrum – der, hvor begivenheden finder sted.

Nu behøver han ikke længere dække sig – for det at se ind i et åbent lysende ansigt og selv blive set – det er at opleve nærhed.

Han er nu ikke længere en af den forskelsløse masse, men et menneske, der er set af nogen.

Modsat den cigarrygende, tykke mand – i det hvide reliefbillede uden om – der må nøjes med at se ligegyldigt på, at han ikke er set af nogen eller har selv vovet at se ind i et andet menneskes ansigt.

Fra da af er udsigterne for hyrdens liv ændret.

Han er en, der er set, og derfor nogen.

Ikke offer for de mægtige, men på vej til at opdage sig selv som menneske.

Lysets kraftfelt smelter hans forhærdelse og hans angst. Himmelansigtet *taler* til hyrden – vi kan se, hvad der siges – osse selv om vi ikke kan høre det – for billedet siger det uden ord:

»Fred over jorden, over mennesker Guds behag«.

Fred over jorden. Guds nærhed rører jorden.

Hyrden i billedet er opfyldt af en følelse større end undren, men han er ikke længere i tvivl om, hvad fred er.

Han står midt i freden, selv om han først nu skal til at leve den.

Nu kender han freden og ved osse, hvad fred ikke er. Når freden er det varme, åbne, udækkede, ubeskyttede indtil det sårbare – lyset igennem mørket, så kan fred ikke samtidig være tildækning, beskyttelse, kold stål, beton og kunstigt lys.

Og der hvor den nærhed kommer fra – også det går i ét nu op for ham.

Det englen peger på – det, himmelansigtet har sit lys fra – det er en stjerne.

Og den stjerne står stille og blinker i et barns øje. Et nøgent, fattigt menneske – et menneske som ham selv, men ubeskyttet og tillidsfuldt og uden hænder for ansigtet. Et barn i et udhus i natten. Jesu fred.

Et lille barn, der udtrykker tillid – ikke af naivitet eller mangel på viden om verdens smerte, men realistisk i sin tillid – fordi det barn fik Guds lys med sig ind i mørket, da det fødtes.

Vort bange og desparate spørgsmål: skal vi nogensinde komme til at leve med hinanden ansigt til ansigt – også det spørgsmål falder der nu lys på.

Når hyrden der i natten får fjernet hænderne helt fra sit ansigt og gir sig til at vende sig om mod et andet menneske, der endnu står i mørket – uden lys og måske endda regnes for fjende, da lyser hyrdens ansigt nok til at oplyse osse den andens – og da vil han opdage, at han kan genkende noget i den andens ansigt: både sine egne og Guds ansigtstræk kan ses i fjendens ansigt.

Kan vi længselsfulde lade os tvinge af noget, der måske især i nat vendes osse mod os – og åbne munden i undren, da er der grund til at se hinanden ind i ansigtet og ønske glædelig jul i Jesu fred.

Amen.

1. Se billedet længere nede på siden.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden tekstrække, Juleaften, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/birte-andersens-praediken-juleaftensdag>